

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Педагогічний факультет
Кафедра дошкільної освіти

С. О. Омельченко

27 червня 2022 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕТНОПЕДАГОГІКА ДИТИНСТВА»

підготовки здобувачів другого (магістерського)

рівня вищої освіти

спеціальності 012 Дошкільна освіта

за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта»

мова навчання українська

Слов'янськ – 2022 р.

Розробник:

Георгян Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ДВНЗ «ДДПУ»

Рецензенти:

Панасенко Е.А., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології ДВНЗ «ДДПУ»

Іванчук С.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ДВНЗ «ДДПУ»

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри дошкільної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Протокол № 12 від 27.06.2022 р.

Завідувач кафедри

С. М. Курінна

Погоджено групою забезпечення спеціальності 012 Дошкільна освіта

Керівник групи забезпечення

Ю.В. Кахіані

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
Протокол № 9 від 27.06.2022р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 120	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 5 самостійної роботи студента – 7	16 год.	10 год.
	Практичні	
	14 год.	8 год.
	Самостійна робота	
	90 год.	102 год.
	Вид контролю: екзамен	

Метою вивчення навчальної дисципліни «Етнопедagogіка дитинства» є формування у здобувачів ступеня вищої освіти магістра етносоціальної та етнопедagogічної компетентності, яка може бути представлена в єдності трьох компонентів:

- ціннісного (впевненість у значущості етнопедagogічних знань);
- діяльнісного (оперативність у виборі пріоритету цінностей, форм толерантної взаємодії в умовах освітньої діяльності);
- рефлексивного (адекватне відношення до інших людей з позиції поваги до особистості).

2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Етнопедагогіка дитинства»

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК – 6Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК – 7Здатність грамотно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ФК - 1 Здатність організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.</p> <p>ФК – 6Здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості.</p>	<p>ПРН - 5 Організувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії.</p> <p>ПРН - 8 Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.</p> <p>ПРН - 15 Використовувати усну та письмову комунікацію українською мовою для здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРН-24 Володіти навичками збереження та зміцнення психофізичного й соціального здоров'я</p>	<p>Метод проблемного викладення матеріалу, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, метод проєктів, фрагменти ділової гри, засідання круглого столу, конференції.</p>	<p>Усний фронтальний контроль, письмовий індивідуальний контроль, метод самоконтролю, оцінка завдань самостійної роботи, екзамен.</p>

ФК – 163 датність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.	дошкільників.		
---	---------------	--	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	зокрема			усього	зокрема		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 1. Науково-теоретичні засади етнопедагогіки дитинства	14	2	2	10	14	2	-	12
Тема 2. Особливості та основні етапи розвитку етнопедагогічного знання	16	2	2	12	16	2	2	12
Тема 3. Проблема виховного ідеалу в етнопедагогіці	14	2	-	12	12	-	-	12
Тема 4. Дитина у світогляді українського народу	16	2	4	10	16	2	2	12
Тема 5. Освітні та виховні традиції народної педагогіки	16	2	2	12	14	-	-	14
Тема 6. Форми і методи виховання дітей засобами етнопедагогіки	14	2	-	12	16	-	2	14
Тема 7. Етнопедагогіка сучасної дошкільної освіти України	16	2	2	12	18	2	2	14
Тема 8. Формування етнічної компетентності майбутнього педагога	14	2	2	10	14	2	-	12
Усього	120	16	14	90	120	10	8	102

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Етнопедагогіка дитинства в системі педагогічної науки	2	2
2	Етнопедагогічні та антропологічні основи етнопедагогіки	2	2
3	Етнічні чинники в формуванні досконалої людини	2	-
4	Основи народного дитинознавства	2	2
5	Народна дидактика	2	-
6	Виховні традиції в народній педагогіці	2	-
7	Етнопедагогічний компонент у змісті дошкільної освіти	2	2
8	Культура етнопедагогічної діяльності	2	2
	Усього:	16	10

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Предмет і принципи етнопедагогіки	2	-
2	Історія розвитку етнопедагогіки	2	2
3	Проблеми дитинства та виховні традиції в культурах різних народів	4	2
4	Провідні напрями родинного виховання	2	2
5	Активізація етнопедагогічного досвіду в умовах сучасного українського дошкілля	2	2
6	Етнопедагогічна культура і духовний прогрес суспільства	2	-
	Усього:	14	8

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Основні напрями розвитку етнопедагогічної науки	10	12
2	Актуалізація народного досвіду виховання в працях філософів, педагогів, громадських діячів	12	12
3	Народне дитинознавство та його основні компоненти	12	12
4	Українська народна педагогіка про методи виховання дітей	10	12
5	Зміст, форми, методи навчання в народній педагогіці	12	14
6	Шляхи і засоби родинного виховання	12	14
7	Етнопедагогічні чинники та засоби компетентнісного становлення дитини	12	14
8	Полікультурна компетентність сучасного педагога як складова етнопедагогічної діяльності	10	12
	Усього	90	102

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Результати навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни визначаються у балах, що виставляються згідно з критеріями оцінювання, затвердженими в ДДПУ, а саме за 100-бальною шкалою та національною п'ятибальною шкалою для екзаменів («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «неприйнятно»)

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт	для заліків
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

Оцінку «відмінно» (90-100 балів) заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без похибок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації підвалини

основних дисциплін, виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу;

оцінку **«добре» (75-89 балів)** заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з дисципліни та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності;

оцінку **«задовільно» (60-74 бали)** заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповіді на екзамені та під час виконання екзаменаційних завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача;

оцінку **«незадовільно» (26-59 балів)** виставляється здобувачу вищої освіти, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань, і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з відповідної дисципліни;

оцінку **«неприйнятно» (0-25 балів)** виставляється здобувачу вищої освіти, який не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних завдань, пропустив без поважних причин значну кількість занять (більше ніж 50%), і не може продовжувати навчання без проходження повторного курсу навчання.

У разі отримання оцінки «незадовільно» здобувач має право на два перескладання: викладачу та комісії.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за лекції здійснюється за такими критеріями: присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у перебігу лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих під час практичного заняття здійснюється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття;
- під час тестування – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття;
- у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами й математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в процесі написання поточних, проміжних контрольних робіт здійснюється за правильні відповіді на всі питання роботи.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час контрольного заходу здійснюється за правильні відповіді на питання.

Оцінювання рефератів та презентацій за визначеними темами здійснюється відповідно до таких критеріїв:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту, має бути ще не менше трьох джерел інформації);

- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на використану літературу та джерела;

- за наявність змістовних висновків;

- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

У разі виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи тієї форми контролю знань кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:

- за неповну відповідь;

- за кожен неправильну відповідь;

- за невчасне виконання завдання;

- за недостовірність поданої інформації;

- за недостатнє розкриття теми;

- за відсутність посилань на літературні джерела.

Результати поточних контролів рівня знань здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання (у вигляді певної кількості отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем наприкінці кожного заняття до їхнього відома, виставляються в Журнал обліку роботи академічної групи та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Підведення підсумків поточної роботи здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється в період від останнього практичного та/або лабораторного заняття до дня консультації перед іспитом із цієї дисципліни, підставою чого є графік екзаменаційної сесії. На останньому аудиторному занятті викладач має оголосити здобувачам вищої освіти відкрито (за присутності академічної групи) накопичені ними бали поточного оцінювання за результатами навчання з навчальної дисципліни, отримані під час лекційних, практичних та/або лабораторних занять, та за виконану самостійну роботу.

Перед екзаменом згідно розкладу екзаменаційної сесії обов'язково проводиться консультація. Під час консультації викладач доводить до відома

здобувачів, хто з них і з яких причин є не допущеним до екзамену; знайомить із порядком проведення іспиту; відповідає на теоретичні чи практичні запитання здобувачів, пояснює певні теоретичні положення, аспекти їх практичного застосування.

Допуск до підсумкового контролю з навчальної дисципліни становить 60 балів, визначається як сумарна мінімальна кількість балів, яку має набрати здобувач вищої освіти для отримання позитивної оцінки «задовільно», крок шкали – 1. При цьому межа незадовільного навчання становить 59 балів.

Допуск здобувача вищої освіти до складання іспиту з певної дисципліни відбувається незалежно від результатів навчання з інших дисциплін.

Здобувачі вищої освіти, які за поточним оцінюванням у семестрі мають результат навчання з дисципліни 60 балів і вище, можуть, за бажанням, бути:

- звільнені від складання іспиту й отримати в результаті оцінювання **60-80 балів**, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни;

- вільнені від складання іспиту й отримати в результаті оцінювання **81-100 балів**, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни,

- за відсутності пропусків занять з усіх предметів семестру без поважних причин (**до 10%**), але за обов'язкового надання в деканат виконаних самостійних завдань з відповідної дисципліни;

- допущені до складання іспиту (у деканат обов'язково надається аркуш відповіді здобувача).

Навчальна дисципліна оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів.

Здобувач вищої освіти може підвищити оцінку, яку він отримав за результатами роботи в семестрі, під час складання екзамену в період сесії.

Якщо здобувач вищої освіти на екзамені отримав оцінку нижчу, ніж за результатами роботи в семестрі, у відомість обліку успішності виставляється підсумкова оцінка за результатами роботи в семестрі.

Результати семестрового контролю обов'язково оголошуються екзаменатором здобувачам після перевірки їхніх робіт (того ж дня) і заносяться у відомість обліку успішності та залікові книжки здобувачів, а письмові роботи передаються до деканату на зберігання.

У разі, якщо здобувач вищої освіти не з'явився в день складання екзамену, у відомість обліку успішності ставиться запис «не з'явився».

Здобувач, який протягом семестру не набрав 60 балів з навчальної дисципліни, вважається недопущеним до складання екзамену з цієї дисципліни, й у відомість обліку успішності ставиться запис «не допущений».

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання для поточного та підсумкового контролю, екзамен, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, презентації та виступи на наукових заходах, інші види індивідуальних та групових завдань.

Перелік екзаменаційних питань

1. Визначте особливості етнопедагогіки у системі педагогічної науки.
2. Обґрунтуйте взаємозв'язок етнопедагогіки з іншими науками.
3. Охарактеризуйте принципи етнопедагогіки.
4. Методологія етнопедагогічних досліджень.
5. Дайте характеристику методів етнопедагогічних досліджень.
6. Визначте основні напрямки розвитку сучасної етнопедагогічної науки
7. Традиції виховання східних слов'ян у VI – IX ст.
8. Охарактеризуйте особливості освіти і педагогічної думки у період українського Відродження (XVI – XVIII ст.).
9. Визначте провідні положення української козацької педагогіки.
10. Ідей гуманізму народності, демократизму у творах Ф.Прокоповича, Г.Сковороди, С.Яворського.
11. Народознавчі ідей у творчості українських письменників і поетів XVIII-XIX ст. (І.Котляревський, О.Духнович, Т.Шевченко, І.Франко, П.Грабовський, Л.Глібов, Я. Щоголів, Ю.Федькович, Л.Українка та ін.)
12. Ідея народності виховання в системі педагогічних поглядів К.Ушинського.
13. Запровадження національних ідей у систему виховання представниками громадських і політичних організацій «Просвіта», «Учительська громада» (Х. Алчевська, С.Васильченко, П.Грінченко, М.Коцюбинський, Т.Лубенець та ін.)
14. Визначте ідеї С.Русової про необхідність побудови системи національного виховання.
15. Ідея національного виховання і виховного ідеалу у працях Я.Яреми, Г.Ващенко.
16. Використання засобів народної педагогіки у навчально-виховній роботі з дітьми за В.Сухомлинським.
17. Визначте основні завдання і принципи етнопедагогіки дошкільної у сучасному суспільстві.
18. Особливості педагогічних поглядів класиків педагогіки (Я.А. Коломенського, Й.Г.Песталоцці) на етнопедагогіку та використання народного педагогічного досвіду.
19. Охарактеризуйте виховний ідеал у народній педагогіці.
20. Особливості втілення у сучасному дошкільному закладі ідеї про виховний ідеал української нації.
21. Основні положення народної педагогіки про виховання.
22. Народні уявлення про чинники формування особистості.
23. Визначте основні чинники народного виховання.
24. Дайте характеристику мети виховання у народній педагогіці.

25. Охарактеризуйте зміст виховання в етнопедагогіці.
26. Визначте значення національних традицій і звичаїв в етнізації дітей.
27. Провідні принципи української етнопедагогіки.
28. Охарактеризуйте форми організації дітей в українській етнопедагогіці.
29. Дайте характеристику методів формування суспільної поведінки дитини.
30. Народна педагогіка про стимулюючі методи виховання.
31. Самовиховання у практиці родинного виховання.
32. Народна педагогіка про вікові періоди розвитку дітей.
33. Визначте поняття «народна дидактика». Головна мета народної дидактики.
34. Охарактеризуйте принципи навчання в народній дидактиці.
35. Дайте характеристику методів навчання в народній дидактиці.
36. Особливості форм навчання в народній дидактиці.
37. Визначте особливості народної предметної дидактики.
38. Форми навчання у сучасній народній дошкільній дидактиці.
39. Народна дидактика про письменство, книгу, навчання, освіченість педагога.
40. Визначте завдання ознайомлення дітей з витоками народознавства.
41. Визначте роль іграшки як невід'ємного компонента педагогічної і загальної культури народу.
42. Українська народна іграшка, особливості її використання у навчально-виховній роботі з дошкільниками.
43. Дайте характеристику народних традицій, свят та обрядів.
44. Визначте особливості методики проведення народного свята, дозвілля у дошкільному закладі.
45. Сформулюйте основні вимоги щодо ознайомлення дітей з народним календарем.
46. Державні символи України, їх використання у виховній роботі з дошкільниками.
47. Українські національні обереги, їх використання у роботі з дошкільниками.
48. Народна педагогіка про значення сім'ї як виховної організації.
49. Народна педагогіка про роль батька і матері у сімейному вихованні.
50. Українці про родину, рід та родинні стосунки.
51. Дитина крізь світоглядні виміри українського народу.
52. Виховні традиції, звичаї та обряди в українській родині.
53. Визначте основні напрямки сімейного виховання.
54. Визначте особливості духовно-морального виховання дітей у сім'ї.
55. Сформулюйте ідеї і традиції трудового виховання у народній педагогіці.
56. Охарактеризуйте шляхи і засоби розумового виховання в українській педагогіці в умовах родини.
57. Народна педагогіка про здоров'я та фізичний розвиток дітей у сім'ї.
58. Народна педагогіка про естетичне виховання дітей в умовах сім'ї.
59. Визначте особливості ознайомлення дітей з родиною, родоводом, сімейними стосунками.
60. Сімейні традиції, обряди, свята, ознайомлення з ними дітей.

7. Рекомендована література

Основна:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876>
2. Кубай Н.О. Виховуємо традиціями українського козацтва : навчальний посібник / Н.О. Кубай, О.В. Кубай – Львів: Новий Світ, 2018. – 254 с.
3. Маєвськм Л.М. Етнопедагогіка: навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ плюс, 2019, 288 с.
4. Мосіяшенко В.А. Українська етнопедагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Суми: Університетська книга 2019 , 175 с.
5. Саврій Ю.Ф. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії 011 Освітні, педагогічні науки. Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини 220. – 17 с.

Допоміжна:

1. Бричник М. Феномен народної педагогіки // Директор школи, ліцею, гімназії – 2019. - №4. – С. 62-63.
2. Гавриш Н. Разом грати цікавіше, разом грати веселіше! / *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. №4. С.4-8.
3. Георгян Н. Педагогічні умови формування уявлень дітей старшого дошкільного віку про народні засоби фізичної культури Молодий вчений – 2018. - № 10.1(62.1) жовтень 2018. – с 17-21.
4. Георгян Н. Проектна технологія «Мультмайстерня в етносередовищі закладу дошкільної освіти *Науковий журнал «Молодий вчений»* № 10.1 (74.1) жовтень 2019 р. С. 32-36
5. Георгян Н., Привалова К. Етнографічні елементи як засоби формування уявлень дітей дошкільного віку про народну мораль Психолого-педагогічний і соціальний супровід дитинства в контексті сучасної парадигми освіти: Збірник доповідей Всеукраїнської науково-педагогічної конференції, (27 жовтня 2022 р., м. Дніпро). Дніпро: ДДПУ, 2022 р. С. 14-20
6. Георгян Г., Мокрозуб Н. Формування екологічної культури дітей старшого дошкільного віку Наукові студії : зб. наук. праць. за результатами Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих учених Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» «Перспективні напрямки сучасної науки та освіти» (18-19 травня 2022 р.) / [За заг. ред. Е.А. Панасенко]. Краматорськ: Видавництво ЦТРІ-«Друкарський дім», 2022. Вип. 8. 256 С. С.26-32
7. Мороз-Рекотова Л. В. Професійно-комунікативна культура вихователя закладу дошкільної освіти: навчальний посібник. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2020. 208 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ezavdnz.mcfrr.ua/book?bid=37876>
2. <http://korolenko.kharkov.com/> – наукова бібліотека Короленко.
3. <http://www.nbu.gov.ua/node/3100> – наукова бібліотека Вернадського.

9. Посилання на дистанційний курс

Сторінка курсу в Moodle :

<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=803>